

Sygn. akt I CSK 2881/22

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Warszawie
przeciwko Gminie Nowy Dwór

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 października 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z dnia 23 października 2020 r., sygn. akt I ACa 276/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 23 października 2020 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację pozwanej Gminy Nowy Dwór od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 27 lutego 2020 r., którym uwzględnione zostało w przeważającej części powództwo Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Warszawie Oddziału Terenowego w Białymstoku o zapłatę.

W skardze kasacyjnej pozwana zarzuciła naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 379 pkt 2 w zw. z art. 64 § 1, art. 65 § 1, art. 67 § 1 w zw. z art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 386 § 4 i 6, art. 278 § 1 i art. 232 k.p.c. w zw. z art. 30

ust. 1 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (w skrócie: „u.g.n.r.”) oraz art. 151-159 ustawy z dnia 21 sierpnia 1991 r. o gospodarce nieruchomościami (w skrócie: „u.g.n.”), a ponadto prawa materialnego, tj. art. 24 ust. 5a w brzmieniu obowiązującym od dnia 6 lutego 2003 r. do dnia 2 grudnia 2011 r. w zw. z art. 24 ust. 5 pkt 1 u.g.n.r.S.P., art. 7, 8, 87 i 216 ust. 2 Konstytucji RP oraz art. 5 k.c.

W ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania pozwana wniosła o „przekazanie przez Sąd Najwyższy zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi tego Sądu na zasadzie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c., z racji tego, iż obecnie obowiązująca w polskim orzecznictwie wykładnia systemowo-funkcjonalna art. 24 ust. 5a (vide: dawniej art. 24 ust. 5) oraz art. 30 ust. 1 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, budzi bardzo poważne wątpliwości oraz stanowi istotny problem w relacjach pomiędzy Skarbem Państwa a jednostkami samorządu terytorialnego, które lawinowo zasypywane są ze strony agencji rządowych (KOWR) pozwami o zwrot aktualnej wartości, przeniesionych na nie niegdyś na mocy zawartych umów, nieruchomości, która to norma w brzmieniu przed jej nowelizacją była zupełnie inaczej interpretowana zarówno przez strony umów, jak i przez samego ustawodawcę (literalna wykładnia prawa) (...)”. Skarżąca oczekiwała rozstrzygnięcia następujących kwestii:

„1) rodzaju wykładni, jaka winna być stosowana w zakresie interpretacji art. 24 ust. 5a u.g.n.r. (dawniej art. 24 ust. 5 u.g.n.r.) przy uwzględnieniu, stawianych w niniejszej skardze zarzutów,

2) jakie kryteria winny przyjąć Sądy w zakresie stosowania art. 30 ust. 1 u.g.n.r. w zw. z u.g.n. i szacowania, będącej przedmiotem nieodpłatnego przeniesienia nieruchomości - w myśl art. 24 ust. 5a u.g.n.r. w zw. z art. 30 ust. 1 u.g.n.r., a mianowicie, czy nieruchomość, będąca przedmiotem umowy nieodpłatnego przeniesienia, a której aktualnej wartości żąda KOWR na mocy ww. przepisów, winna być zgodnie z ustawą szacowana wedle jej stanu i przeznaczenia (właściwości) w chwili jej nieodpłatnego przekazania oraz jej aktualnej ceny, czy może według jej aktualnego stanu i przeznaczenia (po zmianie, spowodowanej

następstwami prawnymi, jak uchwalenie planu zagospodarowania przestrzennego, przekształcenie etc.) oraz jej aktualnej ceny?”

W odpowiedzi na skargę powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania bądź o jej oddalenie, a ponadto o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli zachodzi (przynajmniej) jedna z wymienionych w tym przepisie przyczyn, co powinno zostać wykazane i należycie uzasadnione przez wnoszącego skargę (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy bierze pod rozwałę z urzędu nieważności postępowania odwoławczego. Skarżąca zarzut nieważności łączyła z brakiem „zdolności sądowej oraz procesowej po stronie powoda, który występując w sprawie jako oddział (vide: Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy w Białymstoku) nie posiadał zdolności sądowej koniecznej do złożenia pozwu oraz zainicjowania procesu (...)”. Sytuacja taka nie miała jednak w sprawie miejsca. Zarówno w chwili wnoszenia pozwu, jak i w trakcie toczącego się postępowania, jako strona powodowa występowała prawidłowo określona osoba prawna, nie zaś samodzielnie jej oddział, który nie posiada zdolności sądowej i procesowej. Z pozwu jednoznacznie bowiem wynika, że został on wniesiony przez Agencję Nieruchomości Rolnych, a wskazanie oddziału służyło jedynie sprecyzowanie jednostki (Oddziału Terenowego w Olsztynie), poprzez którą Agencja ta realizowała swoje ustawowe zadania. Podobnie rzecz się ma, gdy chodzi o następcę prawnego powódki wskazanego w dokumentach złożonych przez jej pełnomocnika na rozprawie dnia 4 października 2017 r. - Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w Warszawie, obok nazwy którego wymieniono jego Oddział Terenowy w Białymstoku (k. 483). Oddziały te jako wewnętrzne jednostki organizacyjne nie występowały w sprawie samodzielnie, na co zresztą dodatkowo wskazuje treść przedłożonych pełnomocnictw procesowych potwierdzająca, że kolejni pełnomocnicy strony powodowej działali w imieniu osoby prawnej, nie zaś jej oddziału.

Należy podkreślić, że w sprawie nie występowały także żadne inne okoliczności, które powodowałyby nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji.

Wykazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., a zatem występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, wymaga przedstawienia określonego, dotychczas nierozwiązanego problemu prawnego o charakterze abstrakcyjnym, wskazania przepisu na tle którego on powstał, zaprezentowania argumentacji przekonującej o istnieniu na tle tego problemu rozbieżnych ocen prawnych i świadczącej o poważnych trudnościach w jego rozwiązaniu, a ponadto wyjaśnienia dlaczego jest on istotny (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 12 grudnia 2013 r., IV CSK 384/13, nie publ.).

Skuteczne powołanie się na przyczynę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. a zatem na potrzebę wykładni przepisów prawa, wymaga wyraźnego ich wskazania, a ponadto przekonania w drodze stosownej argumentacji, że wywołują one rzeczywiste i poważne wątpliwości interpretacyjne i dotychczas nie doczekały się wykładni w orzecznictwie sądów, bądź przytoczenia orzeczeń wskazujących na występujące na tle tych przepisów rozbieżności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016, nr 2, poz. 29).

Wymagania te nie zostały w skardze spełnione.

Skarżąca wadliwie powołała się, wnosząc o przyjęcie skargi do rozpoznania, na obie przyczyny przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. łącznie, odnosząc się do tych samych kwestii. Jak wynika z konstrukcji tych przepisów, każda z tych przyczyn ma charakter samodzielny i z uwagi na swoją odmiennność wymaga odrębnego wykazania przy pomocy właściwej dla każdej z nich i zróżnicowanej argumentacji.

Analiza uzasadnienia wniosku prowadzi do konkluzji, że pozwana, powołując się na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne, w istocie oczekiwała przeprowadzenia przez Sąd Najwyższy wykładni dwóch wskazanych przez nią przepisów prawa, przy czym w odniesieniu tylko do jednego z nich (art. 30 ust. 1 u.g.n.r.) przybliżyła, jaka kwestia - jej zdaniem - wymaga wyjaśnienia. Skarżąca

poza przedstawieniem własnego stanowiska co do rozumienia tego przepisu oraz ogólnych uwag o rozbieżnościach powstałych w orzecznictwie sądów na tle jego stosowania (wykładni) oraz stosowania (wykładni) art. 24 ust. 5a u.g.n.r., nie przedstawiła żadnych ważkich argumentów prawnych wskazujących na poważne trudności w zakresie interpretacji obu tych przepisów, ani nie przytoczyła konkretnych orzeczeń świadczących ewentualnie o takich rozbieżnościach. W konsekwencji twierdzenia strony odnośnie do potrzeby dokonania wykładni powołanych przez nią przepisów nie zostały wykazane. Zważywszy jednocześnie, że powołanie się przez skarżącą na występowanie zagadnienia prawnego zmierzało w istocie do przekonania o potrzebie wykładni wymienionych w uzasadnieniu wniosku przepisów, za niewykazaną należało również uznać przyczynę, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Pozwana nie sformułowała takiego zagadnienia i nie przedstawiła argumentacji, która mogłaby na jego wystąpienie wskazywać.

Warto jednocześnie podkreślić, że kwestia interpretacji art. 24 ust. 5 u.g.n.r. (obecnie art. 24 ust. 5a u.g.n.r.) w zakresie wskazanym w skardze była już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 7 listopada 2012 r. (IV CSK 273/12, nie publ.) wyjaśniono, że ratio legis tego przepisu polega na tym, aby zapobiegać dowolnemu dysponowaniu nieruchomościami przekazanymi gminom nieodpłatnie przez Agencję Nieruchomości Rolnych. Chodzi bowiem o to, że wskazane nieruchomości powinny zostać wykorzystane przez gminy wyłącznie na cele przewidziane w umowie przekazania, pod rygorem obowiązku zapłaty ich wartości, w przypadku przeznaczenia na inne cele. W konsekwencji wykonanie przez gminę zaciągniętego zobowiązania trzeba oceniać przez pryzmat realizacji celu nieodpłatnego przekazania nieruchomości. Jego niezrealizowanie stanowi w istocie zmianę przeznaczenia nieruchomości, która uzasadnia zastosowanie sankcji przewidzianej w tym przepisie. Wypowiedź ta znajduje szersze zastosowanie, nie można jej zatem wyłącznie odnosić do okoliczności sprawy, w której się pojawiła.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego oparto na podstawie art. 98 § 1 i 2, art. 99 oraz art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 2

pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.).

[as]